

Сімейно-шлюбні відносини : актуальні питання

анотований бібліографічний список

2024. – Вип. 4. – 24 с.

(<http://nplu.org/article.php?id=423&subject=3>)

1. Базалук Е. О. Нормативно-правові акти Організації Об'єднаних Націй як правова база подолання насильства щодо жінок під час збройного конфлікту [Електронний ресурс] / Е. О. Базалук // *Наук. вісн. публіч. та приват. права.* – 2023. – № 4. – С. 240-244. *Проаналізовано нормативно-правові акти Організації Об'єднаних Націй (ООН) як основу у сфері подолання насильства щодо жінок під час збройного конфлікту та створення національного законодавства у цій царині. Констатовано, що міжнародна спільнота визнає важливість вирішення унікальних проблем, із якими стикаються жінки та дівчата в ситуаціях збройних конфліктів, і прагне сприяти їх захисту та розширенню прав і можливостей, і тому ООН систематично приймає різні резолюції та протоколи з означеного питання. Наведено відповідні документи ООН та зроблено висновок, що необхідно приймати більш конкретні міжнародні стандарти щодо забезпечення більш ефективного моніторингу дотримання країнами своїх зобов'язань в контексті запобігання будь-якому насильству, зокрема і стосовно жінок, під час збройного конфлікту.* Текст: <http://nvppp.in.ua/vip/2023/4/42.pdf>

2. В Україні планують збільшити відповідальність за домашнє насильство [Електронний ресурс] // *Юрид. газ.* – 2024. – 1 квіт. – Електрон. дані. *Зазначено, що Міністерство внутрішніх справ (МВС) України разом із народними депутатами України ініціювали зміни до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо посилення відповідальності для осіб, які вчинили домашнє насильство чи насильство за ознакою статі. Йдеться про законопроект № 8329 "Про внесення змін до Кодексу України про*

адміністративні правопорушення у зв'язку з ратифікацією Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами (Стамбульська конвенція)". Цим законопроектом пропонується посилити відповідальність за вчинення домашнього насильства чи насильства за ознакою статі. Текст: <https://yur-gazeta.com/golovna/v-ukrayini-planuyut-zbilshiti-vidpovidalnist-za-domashne-nasilstvo.html>

3. Ватикан видав документ про «серйозні порушення» проти людської гідності [Електронний ресурс] // RISU.ua : [вебсайт]. – 2024. – 8 квіт. – Електрон. дані. Зазначено, що документ Дикастерії доктрини віри "Dignitas infinita" готувався п'ять років і включає в себе папське навчання останнього десятиліття. Серед тем, які розглядаються, - війна, бідність, мігранти та торгівля людьми, а також питання про аборти, евтаназію та сурогатне материнство. Документ спрямований на подолання дихотомії в підходах до захисту людської гідності, враховуючи потребу захищати життя від зачаття до природного завершення. Перелік тем завершується оглядом «цифрового насильства», вказуючи на «нові форми насильства, що поширюються через соціальні мережі, наприклад, кібербулінг», а також «поширення порнографії та експлуатацію людей з сексуальною метою або через азартні ігри» в Інтернеті. Текст: https://risu.ua/vatikan-vidav-dokument-pro-serjozni-porushennya-proti-lyudskoyi-gidnosti_n147448

4. Відмова від шлюбу: юридичні наслідки [Електронний ресурс] // Юрид. газ. – 2024. – 22 берез. – Електрон. дані. За повідомленням Східного міжрегіонального управління Міністерства юстиції, Сімейний Кодекс України (СК України) зобов'язує особу, яка відмовилася від одруження, відшкодувати другій стороні затрати, що були нею понесені у зв'язку з приготуванням до реєстрації шлюбу та весілля. Відшкодуванню підлягають лише грошові суми, що були реально витрачені (на весільне вбрання чи, приміром, фото, відеозйомку). У разі відмови добровільно відшкодувати

кошти для сторони, що понесла витрати, передбачено право звернутися до суду. До позовної заяви обов'язково мають додаватися всі чеки, квитанції, договори тощо, які й підтвердять витрачені суми. Якщо один із наречених відмінє весілля через приховування партнером якоїсь важливої інформації (батьківство, хвороба, судимість тощо), або через протиправну чи аморальну поведінку, то весільні затрати відшкодуванню не підлягають.

Текст: <https://yur-gazeta.com/golovna/vidmova-vid-shlyubu-yuridichni-naslidki.html>

5. Гаро Г. Фокус на сімейні спори [Електронний ресурс] / Ганна Гаро // Юрид. газ. – 2024. – 8 квіт. – Електрон. дані. Описано вплив війни на українське суспільство через призму сімейного права та роботи адвокатів. Авторка, яка сама є сімейним адвокатом, охарактеризувала зміни у мотиваціях прийняття рішень про розлучення та укладання шлюбів, а також зміни у характері сімейних спорів. Вона розповіла про своє особисте та професійне зростання в умовах війни, включаючи вирішення конфліктів, що виникають після переміщення дітей через кордон, поділ майна та спадкові спори. А також поділилася власним досвідом материнства та його впливом на її роботу як адвоката. Текст: <https://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/fokus-na-simeyni-spori.html>

6. Гірак Г. Демографічна криза: який план порятунку пропонують чиновники та вчені [Електронний ресурс] / Галина Гірак // Korrespondent.net : [вебсайт]. – 2024. – 2 квіт. — Електрон. дані. Зазначено, що Міністерство соціальної політики спільно з науковцями Інституту демографії та соціальних досліджень НАН України та міжнародними партнерами розробило і запропонувало до обговорення проєкт Стратегії демографічного розвитку до 2040 року. Окреслено визначені у Стратегії основні негативні прояви і чинники демографічної кризи: низька народжуваність, висока передчасна смертність (зокрема, через повномасштабну російську агресію); масштабна зовнішня міграція;

переміщення населення в межах України; безпека, яка в умовах воєнних дій не сприяє поверненню людей до рідних домівок; житло; ринок праці тощо. Вказано, що Стратегія передбачає два сценарії вирішення демографічних проблем: інерційний (реалізація наявної системи державної підтримки населення з урахуванням поточної демографічної ситуації без запровадження додаткових інструментів впливу) та сценарій змін (ухвалення цілісної Стратегії, розробленої з урахуванням українського та міжнародного досвіду щодо ефективності певних кроків і забезпечення ефективної координації дій усіх органів влади з метою забезпечення гідного рівня та якості життя кожному українцю, створення умов для повернення громадян України з-за кордону, відтворення населення). Текст: <https://ua.korrespondent.net/articles/4675868-demohrafichna-kryza-yakyi-plan-poriatunku-proponuuit-chynovnyky-ta-vcheni>

7. Гірак Г. Мінімалка підросте: які виплати змінить збільшення цієї зарплати [Електронний ресурс] / Галина Гірак // Korrespondent.net : [вебсайт]. – 2024. – 25 берез. — Електрон. дані. Зважаючи на те, що з початку 2024 р. мінімальна зарплата зросла з 6700 грн до 7100 грн, а з 1 квітня відбудеться нове її підвищення – до 8000 грн., розглянуто, як це вплине на страхові внески та вартість додаткового стажу, лікарняні та декретні, пенсії, допомогу з безробіття та доплати захисникам, компенсації та штрафи. Вказано, що збільшиться розмір щомісячної грошової виплати деяким категоріям громадян із числа осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною та брали безпосередню участь у захисті суверенітету та територіальної цілісності України, починаючи з 2014 року. Зростуть виплати членам родин загиблих (померлих) громадян із числа вищезазначених осіб (у розмірі мінімальної зарплати). Зазначено, що уряд збільшив компенсації роботодавцям за працевлаштування внутрішньо переміщених осіб (ВПО). На реалізацію цієї програми протягом 2024 р. в бюджеті передбачено 350 млн грн. У той же час для роботодавців зростуть і штрафи за порушення трудового законодавства. Текст:

<https://ua.korrespondent.net/articles/4673670-minimalka-pidroste-yaki-vyplaty-zminyt-zbilshennia-tsiiei-zarplaty>

8. Гірак Г. Не чужі діти: усиновлення спростили, а опікунами зможуть стати хрещені [Електронний ресурс] / Галина Гірак // Korrespondent.net : [вебсайт]. – 2024. – 26 берез. — Електрон. дані. *Розглянуто, які зміни до нормативно-правової бази для полегшення процесу усиновлення дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, ухвалили у Кабінеті Міністрів України (КМ України). За інформацією Міністерства соціальної політики, родина, що перебуває в процесі усиновлення дитини, зможе забрати дитину до себе раніше, ніж буде винесено рішення суду; служби у справах дітей на місцях отримують доступ до інформації про неповнолітніх, які потребують усиновлення, не тільки в межах свого міста чи громади, а й області тощо. Окреслено зміни, внесені в інші форми сімейного влаштування дітей: опіку та піклування, тимчасове влаштування дітей у родини – сім'ї родичів, знайомих, прийомні сім'ї та дитбудинки сімейного типу. Вказано, що оформити опіку/піклування над дитиною, якщо другий із подружжя перебуває на військовій службі, стане простіше: той, хто служить, зможе подати висновок про стан здоров'я протягом 15 днів після повернення. Йдеться також про патронат – нову послугу, призначену для дітей, які потребують тимчасового влаштування через складні життєві обставини батьків і коли про повернення в біологічну родину вже не йдеться. Як пояснили в міжнародній благодійній організації «Партнерство кожній дитині», громадам допоможуть організувати заходи з популяризації патронату і розвитку сімейних форм виховання, підтримають багатодітні, опікунські, прийомні та патронатні родини, дитячі будинки сімейного типу та родини, які виховують дітей із інвалідністю.*

Текст:

<https://ua.korrespondent.net/articles/4673964-ne-chuzhi-dity-usynovlennia-sprostyly-a-opikunamy-zmozhut-staty-khrescheni>

9. Гірак Г. Робочий тиждень - чотири дні: чи можливо це в Україні [Електронний ресурс] / Галина Гірак // Korrespondent.net : [вебсайт]. – 2024. – 4 квіт. — Електрон. дані. *Розглянуто, що доводять експерименти із запровадження 4-денного робочого тижня, чому рух за нього відновився у наш час, чи можлива така практика в Україні. Окреслено деталі експерименту, що стартував у квітні в Копенгагені (Данія) для працівників муніципалітету: учасники мають три вихідні, при цьому кількість робочих годин на день лишається незмінною, як і зарплата. Акцентовано й на експертменті у Швеції (2015 р.), результати якого показали поліпшення економічного та ментального становища працівників; нововведення сприяли більш справедливому розподілу сімейних обов'язків; завдяки підвищенню продуктивності праці роботодавці змогли зекономити на витратах на підтримання офісних приміщень тощо. Вагомим фактором, що дозволить скоротити робочий тиждень, є цифровізація, яка в Україні зараз потужніша, ніж у середньому в Європі – за рахунок цього для України скорочення робочого тижня є реальним в осяжній перспективі.* Текст: <https://ua.korrespondent.net/articles/4676572-robochyi-tyzhden-chotyry-dni-chy-mozhlyvo-tse-v-ukraini>

10. Гірак Г. Тікали від війни - потрапили в халепу: в українців у Європі забирають дітей [Електронний ресурс] / Галина Гірак // Korrespondent.net : [вебсайт]. – 2024. – 3 квіт. — Електрон. дані. *Розглянуто, за яких причин і на яких підставах соціальні служби приймаючих країн вилучають дітей в українців, які через повномасштабну війну виїхали за кордон, а також – в яких умовах перебувають ці діти та чи мають можливість батьки чи опікуни їх повернути. Наведено коментарі Уповноваженого Верховної Ради України (ВР України) з прав людини Дмитра Лубінця про те, що у Національній соціальної сервісної служби станом на 31.12.2023 є дані про 255 українських дітей, яких за кордоном забрали місцеві соціальні служби. Найгірша ситуація щодо цього – в Німеччині (71 випадок), у Польщі (33), в Італії (25), Чехії (24) та Швеції (17).*

Омбудсмен окреслив причини таких ситуацій і додав, що станом на 01.03.2024 в роботі перебуває 74 звернення стосовно 176 дітей, відібраних у батьків та інших законних представників за кордоном. Подано роз'яснення аналітиків Української Гельсінської спілки з прав людини, зокрема, щодо особливостей європейського законодавства, яке керується принципом верховенства інтересів дитини і дітоцентризмом: інтереси дитини переважають над інтересами та правами дорослих людей. Текст: <https://ua.korrespondent.net/articles/4676241-tikaly-vid-viiny-potrapyly-v-khalepu-v-ukraintsiv-u-yevropi-zabyrauit-ditei>

11. Дерев'янка А. «Я зрозуміла, що вже доросла, але ніколи не жила в родині». Чому інтернати — не місце для дітей [Електронний ресурс] / Анна Дерев'янка // Дзеркало тижня. – 2024. – 6 квіт. — Електрон. дані. Розглянуто реформу інтернатів, започатковану урядом в 2017 р., яка передбачала перехід до сімейних форм виховання та розвитку соціальних послуг у громадах. Зазначено, що внаслідок війни в Україні постали нові виклики для системи інтернатів, а питання їх реформи стало однією з умов для вступу країни до Європейського Союзу (ЄС). Через історію однієї з випускниць інтернату, Насті, показано, чому сім'я є найкращим місцем для виховання дитини. Вказано, що Настя зазнала негативних досвідів у інтернаті, де жила, та знайшла підтримку у громадських організаціях і волонтерах. Після виходу з інтернату її наставницею стала Тетяна, яка запропонувала дівчині жити у своїй сім'ї. Настя зрозуміла важливість родинного оточення та вибрала шлях змін у своєму житті. Висвітлено складнощі, з якими зіткнулися Настя та Тетяна під час перших місяців їхнього спільного життя, розкрито особисті проблеми Насті, які вона змогла подолати завдяки підтримці Тетяни та її родини. Поступово Настя виросла, змінила своє життя та почала активно працювати над собою. Показано роль громадських організацій та реформ інтернатів в Україні, які спрямовані на підтримку дітей у складних життєвих обставинах і розвиток сімейних форм виховання. Текст: <https://zn.ua/ukr/UKRAINE/ja-zrozumila->

shcho-vzhe-dorosla-ale-nikoli-ne-zhila-v-rodini-chomu-internati-ne-mistse-dlja-ditej.html

12. Захист соціально вразливих груп: міжнародний та національний виміри : [матеріали] Всеукр. наук.-практ. конф., 19 жовт. 2023 р., Київ / НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, ГО "Інкубатор демократ. ініціатив" ; [редкол.: О. Скрипнюк та ін.]. – Київ : Академперіодика, 2023. – 143, [1] с. : табл. – (Проект "Сила права: вирішення правових проблем соціально вразливих груп"). **Шифр зберігання в Бібліотеці: A829489** Зі змісту: *Особливості міжнародно-правового захисту дітей під час російсько-української війни / Я. А. Павко. – С. 66-72; Набуття статусу «дитина, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів»: теорія та практика / О. Г. Юшкевич. – С. 85-90; Надання безоплатної правничої допомоги постраждалим від сексуального насильства під час військової агресії російської федерації проти України / М. С. Білодід. – С. 136-140.*

13. Заходи для захисту осіб, які постраждали від домашнього насильства від подальших загроз: що треба знати [Електронний ресурс] // Юрид. газ. – 2024. – 9 квіт. – Електрон. дані. *Розглянуто поняття домашнього насильства та його види (економічне, психологічне, сексуальне та фізичне насильство). Визначено, на кого поширюється дія законодавства щодо запобігання та протидії цьому явищу. Описано заходи, які здійснюються державними та приватними установами для запобігання та протидії домашньому насильству, включаючи підвищення обізнаності суспільства та надання підтримки постраждалим особам. Також наведено спеціальні заходи та план дій для постраждалих осіб, особливо в умовах воєнного стану.* Текст: <https://yur-gazeta.com/golovna/zahodi-dlya-zahistu-osib-yaki-postrazhdali-vid-domashnogo-nasilstva-vid-podalshih-zagroz-shcho-treba.html>

14. Кирич Т. С. Проблеми правового регулювання гендерного насильства в Україні та зарубіжних країнах [Електронний ресурс] / Тетяна

Сергіївна Кирич // Право і безпека. – 2023. – Т. 89, № 2. – С. 77-86. Проаналізовано гендерне насильство та досліджено правові механізми його подолання в Україні. Розкрито основні поняття гендерного насильства, його форми, європейські стандарти, які є дієвими у профілактиці та протидії насильству. Наголошено на доцільності формування науково обґрунтованої системи профілактики, регулювання та подолання насильства в сім'ї. Проаналізовано законодавство різних країн, виявлено особливості виникнення гендерного насильства та фактори, які впливають на його виникнення. Текст: <https://pb.univd.edu.ua/index.php/PB/article/view/705>

15. Ковальчук С. В Ірпені відкрили центр підтримки родин, які постраждали від війни [Електронний ресурс] / Сергій Ковальчук // Голос України. – 2024. – 20 берез. [№ 55]. – Електрон. дані. *Йдеться про те, що дітям, які стали жертвами російських злочинів чи втратили батьків через війну допомогатимуть фахівці оновленого ірпінського Денного центру підтримки дітей та сімей, які постраждали від війни. Його відкрив Благодійний фонд «Save Ukraine» за підтримки проекту USAID «Розбудова стійкої системи громадського здоров'я». На заході були присутні депутати Верховної Ради України (ВР України), представники USAID, місцевої влади, соціальних служб, освітнього сектора. Як зауважив народний депутат України Андрій Клочко, постраждалі від війни діти потребують уваги й допомоги фахівців, тому робота таких центрів надзвичайно важлива. Зауважено, що це вже 16-ий в Україні центр такого профілю, облаштований БФ «Save Ukraine». Вказано, що в ірпінському Денному центрі надаватимуть комплексну психосоціальну допомогу дітям і сім'ям, які є внутрішньо переміщеними або пережили депортацію до РФ, дітям-сиротам і дітям із інвалідністю. Тут можна буде отримати індивідуальні консультації психолога та взяти участь у групових заняттях. Центр також має все для проведення арттерапії та застосування сучасних методик, що сприяють розвитку дітей.* Текст

<http://www.golos.com.ua/article/377561>

16. Колісник А. С. Міжнародно-правове забезпечення протидії домашньому насильству [Електронний ресурс] / А. С. Колісник // Юрид. наук. електрон. журн. – 2024. – № 2. – С. 110-113. *Проаналізовано міжнародне нормативно-правове забезпечення протидії домашньому насильству та розроблено пропозиції щодо вдосконалення законодавства у цій сфері. З'ясовано, що міжнародне законодавство у цій сфері, зокрема Стамбульська конвенція, містить низку недоліків: у них врегульовані протидія та запобігання домашньому насильству щодо жінок, тоді як домашнє насильство щодо чоловіків і дітей не враховується; вони носять переважно рекомендаційний для національного законодавства характер. Вказано, що з метою підвищення ефективності міжнародного нормативно-правового забезпечення протидії та запобігання домашньому насильству варто внести низку змін та доповнень до чинних міжнародних і, відповідно, національних нормативно-правових актів країн-учасниць: забезпечити протидію та запобігання домашньому насильству щодо жінок, чоловіків і дітей однаковою мірою; надати нормам міжнародного законодавства у цій сфері зобов'язального характеру, що забезпечить обов'язковість включення відповідних положень у національне законодавство країн-учасниць; методичні рекомендації для створення освітніх матеріалів щодо протиправності усіх проявів домашнього насильства, наявності урядових і неурядових організацій з охорони від домашнього насильства, заохочення повідомляти про вчинення домашнього насильства у правоохоронні органи.* Текст: http://www.lsej.org.ua/2_2024/26.pdf

17. Крохмалюк Л. Відстрочка від мобілізації: чи матимуть на неї право чоловіки, які самостійно виховують неповнолітніх дітей? [Електронний ресурс] / Людмила Крохмалюк // Закон і бізнес. – 2024. – 21 берез. – Електрон. дані. *Йдеться про законопроект № 10449, згідно з яким деякі батьки-одинаки можуть втратити право на відстрочку від мобілізації та, як наслідок, будуть позбавлені права виїзду за кордон. Чинне*

законодавство передбачає, що військовозобов'язані чоловіки, які самостійно виховують дитину (дітей) віком до 18 років не підлягають призову на військову службу під час мобілізації. Зазначеною нормою часто зловживають недобросовісні військовозобов'язані, які через прийняття відповідних рішень судів, отримують відстрочку від армії та безперешкодно покидають межі країни. За даними ЗМІ, до повномасштабного вторгнення судових рішень про місце проживання дитини у випадку розлучення батьків було не так багато. А у 2022 р. ситуація різко змінилася — судові рішення про спільне проживання й утримання дітей на свою користь отримали 859 чоловіків; за 2023 р. в українських судах зафіксовано 2708 таких рішень. Зауважено, що в ухваленій в першому читанні редакції законопроекту право на відстрочку матимуть чоловіки, які мають дитину (дітей) віком до 18 років, якщо мати такої дитини (дітей): померла; позбавлена батьківських прав; визнана зниклою безвісти або безвісно відсутньою; оголошена померлою. Таке уточнення категорії батьків-одинаків від уряду безумовно сприятиме зменшенню «замовних» судових справ зі встановлення фактів самостійного виховання дитини одним із батьків. Під ризиком мобілізації опиняться військовозобов'язані жінки, які самостійно виховують дитину з категорії «одиноких матерів» — запис про батька дитини під час реєстрації народження записувався за її вказівкою. Також це стосується і «одиноких батьків», які самостійно виховують дитину без позбавлення батьківських прав матері. Текст: https://zib.com.ua/ua/160538-vidstrochka_vid_mobilizacii_chi_matimut_na_nei_pravo_cholovi.html

18. Кучер В. О. Процесуальна діяльність сторін у справах щодо визначення місця проживання дитини: окремі питання доказування [Електронний ресурс] / В. О. Кучер // Юрид. наук. електрон. журн. – 2024. – № 2. – С. 134-136. Зазначено, що суспільство не знайшло ніяких форм догляду за дитиною, які змогли б замінити батьківську турботу та сімейне оточення. У разі роздільного проживання батьків, спір між ними щодо

питання, з ким буде проживати малолітня дитина, може вирішуватися органом опіки та піклування або судом. Процесуальна діяльність відбувається під час судового розгляду справи у результаті здійснення судом і учасниками справи (зокрема сторонами), процесу доказування. Базовою засадою, якою повинен керуватися суд при визначенні місця проживання дитини, є врахування найкращих інтересів дитини. Текст:

http://www.lsej.org.ua/2_2024/32.pdf

19. КЦС ВС: додаткову винагороду поліцейським слід враховувати під час стягнення аліментів [Електронний ресурс] // Юрид. практика. – 2024. – 25 берез. – Електрон. дані. Подано висновок Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду (КЦС ВС) у справі № 209/3260/13-ц. У постанові від 28.02.2024 у справі вказано, що додаткова винагорода, яка виплачувалася поліцейським на період воєнного стану, не є одноразовим нерегулярним видом грошового забезпечення, мала постійний характер і належала до видів доходів, які враховуються під час визначення розміру аліментів на одного з подружжя, дітей, батьків, інших осіб. Текст: <https://pravo.ua/ktss-vs-dodatkovu-vynahorodu-politseiskym-slid-vrakhovuvaty-pry-stiahnenni-alimentiv/>

20. Літвин І. В Україні розробили проєкт демографічної стратегії до 2040 року [Електронний ресурс] / Інна Літвин // Korrespondent.net : [вебсайт]. – 2024. – 28 берез. — Електрон. дані. Зазначено, що внаслідок війни Україна зіткнулась з глибокою демографічною кризою, і з огляду на це, Міністерство соціальної політики спільно з широким колом представників експертного середовища, залученням Інституту демографії та соціальних досліджень НАН України, органів влади, міжнародних партнерів розробило проєкт Стратегії демографічного розвитку до 2040 року. Як повідомила пресслужба Міністерства, Проєкт Стратегії є високорівневим документом, що дає загальний опис проблем, цілей і завдань, спрямованих на їх вирішення; після затвердження урядом проєкт Стратегії буде доповнений

детальним Планом заходів, що забезпечить узгоджену реалізацію цієї Стратегії всіма дотичними органами влади. Вказано, що в межах публічних консультацій наступні декілька місяців проводитимуться секторальні круглі столи й обговорення з залученням профільних експертів, міжнародної спільноти та громадськості.

Текст:

<https://ua.korrespondent.net/ukraine/4674539-v-ukraini-rozrobyly-proiekt-demohrafichnoi-stratehii-do-2040-roku>

21. Лубінець Д. Щорічна доповідь про стан дотримання та захисту прав і свобод людини і громадянина в Україні у 2023 році [Електронний ресурс] / Уповноважений Верхов. Ради України з прав людини [Дмитро Лубінець]. – [Київ], 2024. – 340 с. – Режим доступу: https://ombudsman.gov.ua/storage/app/media/uploaded-files/%D0%A9%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B0_%D0%B4%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B4%D1%8C_%D0%A3%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE_%D0%B7%D0%B0_2023_%D1%80%D1%96%D0%BA.pdf – Назва з екрана. – Дата публікації: [квітень, 2024]. *Доповідь включає такі розділи (підрозділи): Рік діяльності Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини; Права дитини (право на життя і здоровий розвиток дитини; право дитини на виховання в родині; захист дитини від усіх форм фізичного та психологічного насильства, образи чи зловживань; забезпечення права дітей на освіту) та ін.*

22. Мін'юст: Безробіття не звільняє від сплати аліментів [Електронний ресурс] // Юрид. газ. – 2024. – 15 берез. – Електрон. дані. За повідомленням Центрального міжрегіонального управління Міністерства юстиції, на батьків покладений обов'язок утримувати дитину до досягнення нею повноліття. Безробіття не звільняє від відповідальності перед дітьми. Зазначено, що порушення у платі аліментів може мати серйозні правові наслідки. Якщо аліменти не сплачуються за виконавчим документом,

виконавець нараховує боржнику заборгованість. Якщо боржник перебуває на обліку в центрі зайнятості як безробітний і отримує допомогу по безробіттю, то з такої соціальної допомоги виконавцем стягуються присуджені аліменти. Виконання стягнення у вигляді суспільно корисних робіт здійснюється шляхом залучення порушників до суспільно корисної праці, від якої визначається відповідним органом місцевого самоврядування (ОМС). Зауважено, що кримінальна відповідальність за ст. 164 Кримінального кодексу України (КК України) настає за злісне ухилення від сплати встановлених рішенням суду коштів на утримання дітей (аліментів), а також злісне ухилення батьків від утримання неповнолітніх або непрацездатних дітей, що перебувають на їх утриманні, – карається громадськими роботами на строк від 80 до 120 годин або арештом на строк до трьох місяців, або обмеженням волі на строк до двох років. Текст: <https://yur-gazeta.com/golovna/minyust-bezrobittya-ne-zvilnyae-vid-splati-alimentiv.html>

23. Мін'юст розпочав оцифрування актів цивільного стану громадян із Донецької та Луганської областей [Електронний ресурс] // Юрид. газ. – 2024. – 4 квіт. – Електрон. дані. За підтримки UNDP в Україні Міністерство юстиції сканує мільйони документів, які вдалося вивезти з охоплених бойовими діями областей. Зокрема, оцифрування архівів актів цивільного стану, вивезених із Донецької та Луганської областей. Зазначено, що упродовж пів року планують відсканувати понад 3 млн врятованих документів, що містять інформацію про народження, смерть, шлюб чи його розірвання, а також зміну імені (прізвища, імені, по батькові) громадян цих областей. Зауважено, що після успішного пілотного проекту можливо розглядатимуться питання щодо оцифрування всіх паперових актів цивільного стану в Україні. Текст: <https://yur-gazeta.com/golovna/minyust-rozpochav-ocifruvannya-aktiv-civilnogo-stanu-gromadyan-iz-doneckoyi-ta-luganskoyi-oblastey.html>

24. Підлісний Ю. Від псевдомесіанської ідеї «Святої Русі» до імперського рашизму: що проповідують ідеологи «руського міра» [Електронний ресурс] / Юрій Підлісний // RISU.ua : [вебсайт]. – 2024. – 3 квіт. – Електрон. дані. *За словами автора статті, читаючи наказ XXV Всесвітнього російського народного собору «Сьогодні та майбутнє русського міра», з перших рядків занурюєшся у вир для промивання мізків. Наголошено, що риторика та звинувачення, висловлені в цьому документі, відображають складну суміш імперських амбіцій, геополітичних стратегій та релігійних переконань, що використовуються для легітимізації агресивних дій РФ проти України. Також цей документ багато приділяє увагу класичним консервативним цінностям. Зокрема сім'ї. І здавалося б чудова риторика про збереження сім'ї, про підтримку дитинства і материнства. І багато ще є доброї риторики, на яку часто купується наївний, переважно західний консервативний читач. Проте, реальна статистика щодо сімейних відносин та соціальних проблем у РФ суперечить цій риториці, показуючи широкий спектр проблем, які існують в суспільстві (кількості розлучень, домашнього насильства, абортів, алкоголізму, соціального сирітства тощо). Загалом аналіз документа свідчить про те, що риторика та ідеологія, що використовуються російською владою, може бути не тільки віддаленою від реальних проблем суспільства, але й використовуватися для політичних цілей та легітимізації агресивних дій на міжнародній арені. Текст: https://risu.ua/vid-psevdomesianskoyi-ideyi-svyatoyi-rusi-do-imperskogo-rashizmu-shcho-propoviduyut-ideologi-russkogo-mira_n147335*

25. Президент НПУ розповів про розширення повноважень нотаріусів у контексті альтернативного вирішення спорів [Електронний ресурс] // Юрид. газ. – 2024. – 1 квіт. – Електрон. дані. *Зазначено, що Президент Нотаріальної палати України (НПУ) Володимир Марченко взяв участь у слуханнях "Шляхи до миру: проблематика та перспективи*

альтернативного вирішення спорів у сучасних умовах", які відбулися в Комітеті Верховної Ради України (ВР України) з питань правової політики 27 - 28 березня 2024 р. Мета слухань - визначити пріоритетні кроки та заходи, що посилять роль альтернативних способів врегулювання спорів (АВС) в Україні в умовах воєнного стану та повоєнної відбудови. У своєму виступі "Розширення повноважень нотаріусів щодо врегулювання окремих правових питань у позасудовому порядку" В. Марченко зазначив, що розширення повноважень нотаріусів можливе в таких напрямках: позасудове встановлення нотаріусом фактів, що мають юридичне значення; реєстрація укладення та розірвання шлюбів; нотаріальне забезпечення доказів; розширення практики здійснення нотаріусами медіації. Текст: <https://yur-gazeta.com/golovna/prezident-npu-rozpoviv-pro-rozshirennya-povnovazhen-notariusiv-u-konteksti-alternativnogo-virishennyi.html>

26. Пустіва В. У Дії можна подавати заявку на виплати для ВПО одразу на всю родину [Електронний ресурс] / Валентина Пустіва // Korrespondent.net : [вебсайт]. – 2024. – 8 квіт. — Електрон. дані. Наведено тези допису у Telegram міністра цифрової трансформації Михайла Федорова про те, що у застосунку «Дія» поновлено послуги для внутрішньо переміщених осіб (ВПО) і тепер внутрішні переселенці можуть подавати одну заяву щодо виплат на всю родину (раніше кожен подавав заяву за себе). Вказано також, що можна отримувати довідку та виплати на дітей, які народилися вже після переїзду. Текст: <https://ua.korrespondent.net/ukraine/4677482-u-dii-mozhna-podavaty-zaiavku-na-vyplaty-dlia-vpo-odrazu-na-vsui-rodynu>

27. Реньов Є. В. Міжнародно-правове регулювання захисту прав дитини: ретроспективний огляд та аналіз сучасних тенденцій [Електронний ресурс] / Є. В. Реньов // Юрид. наук. електрон. журн. – 2024. – № 2. – С. 511-513. Проаналізовано міжнародно-правове регулювання захисту прав дитини, враховуючи їх особливу вразливість та сучасні драматичні

події, зокрема, статистику про дітей, постраждалих в Україні з 24.02.2022. Розглянуто зміст Женевської декларації прав дитини 1924 року та Декларації прав дитини 1959 року, які сприяли перетворенню статусу дитини з об'єкта захисту на суб'єкта прав. Детально проаналізовано положення Конвенції про права дитини 1989 року, в якій встановлені часові межі дитинства та контрольний механізм за дотриманням конвенції через Комітет з прав дитини. Увагу приділено порядку подання державами-учасницями доповідей до Комітету та Заключним зауваженням щодо звітів України. Констатовано, що Конвенція 1989 року актуалізувала наявні права дитини та введені нові, зокрема на виживання, здоровий розвиток, збереження індивідуальності. Зазначено про право дитини на користування своєю культурою та мовою, а також заборону її участі в воєнних діях до досягнення 15-річного віку. Уточнено, що Факультативним протоколом до Конвенції віковий ценз був підвищений до 18 років. Особливу увагу приділено також забезпеченню прав дітей з інвалідністю. Текст: http://www.lsej.org.ua/2_2024/128.pdf

28. Система безоплатної правничої допомоги представила звіт про роботу у 2023 році [Електронний ресурс] // Юрид. газ. – 2024. – 16 берез. – Електрон. дані. Зазначено, що упродовж 2023 р. система безоплатної правничої допомоги (БПД) надавала правничу допомогу очно та дистанційно. Очно юристи приймають у бюро правничої допомоги та під час роботи консультаційних пунктів доступу. Загалом зареєстровано понад 563,6 тис. звернень до цих точок доступу. Також розвивалися канали отримання послуг дистанційно: телефоном та онлайн. З'явилася можливість проконсультуватися з юристом у приватному повідомленні до сторінок системи БПД у Facebook, Instagram та у Telegram — успішно надано понад 32 тис. письмових консультацій. Зауважено, що відбулись зміни в законодавстві : у серпні 2023 р. набрав чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо спрощення доступу до

безоплатної правничої допомоги». Також із 3 серпня діти з 14 років отримали право самотійно звертатися по БВПД з деяких питань, зокрема: захисту прав та інтересів у зв'язку з неналежним батьківським вихованням; позбавлення батьківських прав; визнання батьківства; скасування усиновлення чи визнання усиновлення недійсним; неповнолітні батьки — щодо захисту прав та інтересів своєї дитини. А з 16 років також щодо надання права на шлюб; розірвання шлюбу; визнання шлюбу недійсним тощо.

Текст: <https://yur-gazeta.com/golovna/sistema-bezoplatnoyi-pravnichoyi-dopomogi-predstavila-zvit-pro-robotu-u-2023-roci.html>

29. Сміян Н. Максимальна увага — усиновленню та його популяризації [Електронний ресурс] / Надія Сміян // *Голос України*. – 2024. – 16 берез. [№ 53]. – Електрон. дані. *Подано інформацію, що Комітет Верховної Ради України (ВР України) з питань гуманітарної та інформаційної політики рекомендує ВР України взяти за основу проєкт змін до деяких законодавчих актів щодо удосконалення механізму запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі (№ 10249). За словами голови підкомітету в справах сім'ї та дітей Тетяни Скрипки, законопроєкт № 10249 визначений урядом як такий, що «спрямований на виконання рекомендацій Європейської Комісії, представлених у Звіті про прогрес України в межах Пакету розширення Європейського Союзу 2023 року». Зазначено, що народні депутати обговорили також стан виконання закону про державну допомогу сім'ям із дітьми в частині реалізації права сімей на отримання одноразової натуральної допомоги «пакунок малюка» (або грошової компенсації замість такої допомоги) та стан реалізації інших програм захисту прав дітей.*

Текст: <http://www.golos.com.ua/article/377535>

30. Суд: Народження дитини від іншого шлюбу не є безумовною підставою для зміни розміру аліментів [Електронний ресурс] // *Юрид. газ.* – 2024. – 11 квіт. – Електрон. дані. *Зазначено, що батьки не мають*

компенсувати зменшення виплат на дитину за рахунок збільшення утримання однієї дитини порівняно з іншою. Йдеться про обов'язок батьків утримувати дитину незалежно від майнового стану та сімейного положення. Зазначено, що Рівненський апеляційний суд переглянув апеляційні скарги колишнього подружжя щодо рішення місцевого суду про аліменти. Він врахував Конвенцію ООН про права дитини, встановивши часткове задоволення обох скарг. Суд відмовив у зменшенні аліментів, оскільки позивач не довів погіршення свого майнового стану, а народження іншої дитини не є безумовною підставою для цього. Крім того, відсутність можливості надати дитині відповідного утримання не звільняє батьків від їх обов'язку. Текст: <https://yur-gazeta.com/golovna/sud-narodzhennya-ditini-vid-inshogo-shlyubu-ne-e-bezumovnoyu-pidstavoyu-dlya-zmini-rozmiru-alimentiv.html>

31. Сушко П. Не може бути позитиву в позбавленні дітей можливості здобувати освіту в тій формі, яка найбільше задовольняє їхні потреби [Електронний ресурс] / Павло Сушко ; спілкувалася Надія Сміян // *Голос України*. – 2024. – 16 берез. [№ 53]. – Електрон. дані. Подано матеріали розмови із заступником голови Комітету Верховної Ради України (ВР України) з питань гуманітарної та інформаційної політики Павлом Сушком. Основна тема бесіди – що саме робиться в нашій країні в межах реалізації реформи деінституціалізації. Вказано, що народний депутат багато працює зі своїми виборцями на Харківщині, займається вирішенням проблем, які виникають на місцях, особливо акцентуючись на питаннях дітей, позбавлених батьківського піклування та опіки. Нагадано, що деінституціалізація — це процес виведення дітей, які не мають батьків, із інтернатів шляхом влаштування їх у нові родини або в умови, наближені до сімейних. Текст: <http://www.golos.com.ua/article/377539>

32. Таран С. Закон для всіх один: чому в біженців з України забирають дітей у Європі [Електронний ресурс] / Серафима Таран //

Focus.ua : [вебсайт]. – 2024. – 2 квіт. — Електрон. дані. *Як повідомив уповноважений Верховної Ради України (ВР України) з прав людини Дмитро Лубінець, у країнах Європейського Союзу (ЄС), де від початку повномасштабного вторгнення проживає кілька мільйонів українців, продовжують фіксувати випадки вилучення дітей у батьків-біженців та офіційних опікунів. Станом на 31.12.2023 Офіс уповноваженого ВР України з прав людини отримав інформацію від Національної сервісної соціальної служби про 255 українських дітей, яких за кордоном забрали місцеві соціальні служби: причина в тому, що біженці ігнорують норми сімейного права, що відрізняються від наших і стосуються захисту прав дитини. Розглянуто, чи доведеться Україні змінити підхід до виховання дітей після вступу до ЄС. За словами юриста з міжнародного права Романа Єделева, в європейських країнах суворо стежать за дотриманням прав дитини і загалом за виконанням норм, прописаних на законодавчому рівні, тоді як українці живуть в іншій культурній парадигмі. Наголошено: хоча на шляху до ЄС Україні не доведеться змінювати законодавство в галузі сімейного права, щоб стати частиною європейського співтовариства, державі доведеться взяти на себе функцію просвітителя, щоб інформувати людей про те, які в них будуть права та обов'язки, коли вони отримають європейські паспорти. Текст: <https://focus.ua/uk/eksklyuzivny/637500-zakon-dlya-vsikh-odin-chomu-v-bizhenciv-z-ukrajini-zabirayut-ditey-u-yevropi>*

33. Тимчасова держдопомога дітям, батьки яких ухиляються від сплати аліментів: які особливості [Електронний ресурс] // Юрид. газ. – 2024. – 3 квіт. – Електрон. дані. *За словами Уповноваженого Верховної Ради України (ВР України) Дмитра Лубінця, якими б не були виклики, що спонукають батьків уникнути відповідальності за дитину, законодавство України чітко визначає абсолютні обов'язки батька й матері піклуватися про неї та утримувати до повноліття. Водночас задля захисту прав і законних інтересів дітей у законодавстві України передбачений механізм*

призначення тимчасової державної допомоги дітям, батьки яких ухиляються від сплати аліментів, або місце проживання чи перебування їх невідоме, або вони не мають можливості утримувати дитину. Наведено перелік документів щодо призначення тимчасової допомоги. Текст: <https://yur-gazeta.com/golovna/timchasova-derzhdopomoga-dityam-batki-yakih-uhilyayutsya-vid-splati-alimentiv-yaki-osoblivosti.html>

34. Узяти шлюб тепер можна онлайн [Електронний ресурс] // Уряд. кур'єр. – 2024. – 2 квіт. [№ 67]. – Електрон. дані. *Подано інформацію, що уряд ухвалив постанову, яка дасть змогу українцям у межах експериментального проєкту одружуватися в застосунку «Дія». Повідомлено, що на порталі «Дія» з'явилася можливість подавати заяву про державну реєстрацію шлюбу й одразу обирати місце, час, формат і зал, де пройде церемонія. Тобто в такому разі нареченим необхідно прийти до ДРАЦСу безпосередньо лише на реєстрацію шлюбу. Цією послугою вже скористалися понад 22 000 українських пар. А після запровадження вищезгаданого сервісу весь процес одруження буде цифровізовано.* Текст: <https://ukurier.gov.ua/uk/news/uzyati-shlyub-teper-mozhna-onlajn/>

35. Україна отримає € 100 мільйонів кредиту на компенсації [Електронний ресурс] // Високий замок. – 2024. – 27 берез. – Електрон. дані. *Йдеться про те, що Україна отримає 100 млн євро кредиту від Банку Розвитку Ради Європи (БРРЄ) у межах проєкту «НОМЕ. Компенсація за знищене майно». Залучені кошти спрямують на підтримку механізму прямої допомоги, завдяки якому громадяни, зокрема учасники бойових дій, люди з інвалідністю та багатодітні сім'ї, отримають компенсацію за знищену внаслідок агресії РФ домівку у вигляді сертифікатів на придбання житла. Проєкт реалізовуватиметься по всій території України, наголосили в Міністерстві фінансів України (Мінфіні). Компенсацію надаватимуть за*

допомогою послуги «єВідновлення». Текст : <https://wz.lviv.ua/news/509645-ukraina-otrymaie-eur-100-milioniv-kredytu-na-kompensatsii>

36. Утілюють проєкт із підтримки сімейного патронату [Електронний ресурс] // Уряд. кур'єр. – 2024. – 26 берез. [№ 62]. – Електрон. дані. *Йдеться про те, що щороку тисячі дітей, батьки яких потрапили у складні життєві обставини, потребують тимчасового влаштування. Доки дитина перебуває в безпечному середовищі під наглядом професійних вихователів, із біологічними батьками працюють соціальні служби. Зазначено, для того, щоб популяризувати цю послугу, в Україні втілюють проєкт «Родина для кожної дитини: розвиток сімейного патронату». Керівник секції захисту дітей представництва Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) Джин Чой наголосив: «Ми віримо, що Україна має достатньо людських ресурсів, досвіду та бажання втілювати найкращі практики догляду за дитиною. Міжнародні дослідження доводять, що переміщення в заклад посилює стрес і травму для дітей. Натомість влаштування в сімейне середовище — це відновлення внутрішнього потенціалу, можливість упоратися зі стресом. Тому ЮНІСЕФ підтримує ініціативу Міністерства соціальної політики максимально розширити послуги патронату над дитиною. І особливо приємно, що цей проєкт упроваджуватиме партнерство «Кожній дитині» — організація, яка започаткувала сімейний патронат в Україні». Текст: <https://ukurier.gov.ua/uk/news/utilyuyut-proyekt-iz-pidtrimki-simejnogo-patronatu/>*

37. Шлюб онлайн у Дії: Уряд ухвалив постанову [Електронний ресурс] // Юрид. газ. – 2024. – 1 квіт. – Електрон. дані. *Зазначено, що Кабінет Міністрів України (КМ України) ухвалив постанову, яка дозволить українцям у межах експериментального проєкту одружуватися в застосунку «Дія». Як працюватиме одруження в «Дії»? Наречені заповнюють заяву про реєстрацію шлюбу через застосунок «Дія»; одружуватиме молодят по відеозв'язку працівник ДРАЦСу; підписують актовий запис про шлюб*

«Дія.Підписом». Зауважено, що нещодавно на порталі «Дія» з'явилася можливість подавати заяву про державну реєстрацію шлюбу й одразу вибирати місце, час, формат та зал, де пройде церемонія. Цією послугою вже скористалися понад 22 тис. українських пар. Текст: <https://yur-gazeta.com/golovna/shlyub-onlayn-u-diyi-uryad-uhvaliv-postanovu.html>

38. Юшкевич О. Г. Адвокат дитини в Україні [Електронний ресурс] / Олена Геннадіївна Юшкевич // Право і безпека. – 2023. – Т. 88, № 1. – С. 66-76. Аргументовано, що, незважаючи на те, що в Україні вже майже три роки здійснюється сертифікація адвокатів дитини, ведеться відповідний реєстр, сьогодні українське законодавство не регламентує поняття «адвокат дитини», не закріплює вимоги до такої спеціалізації. Проаналізовано можливості, які надає Вища школа адвокатури Національної асоціації адвокатів України для отримання спеціалізації «адвокат дитини». Розглянуто досвід інших країн щодо використання на практиці понять «адвокат дитини у сімейних судах», «адвокація дітей» та визначено вимоги до адвоката дитини. Текст: <https://pb.univd.edu.ua/index.php/PB/article/view/680/529>

39. Які суми аліментів на дітей виплачуються у 2024 році [Електронний ресурс] // Закон і бізнес. – 2024. – 3 квіт. – Електрон. дані. За повідомленням Міністерства юстиції України, аліментні виплати стягуються з усіх видів доходу платника. Відповідно до ч. 2 ст. 182 Сімейного кодексу України (СК України) мінімальний гарантований розмір аліментів на одну дитину становить не менше, ніж 50 % прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку. Гарантований розмір аліментів на одну дитину — це мінімальний розмір, який сплачує батько чи матір у випадку, коли їхні доходи низькі. А рекомендований розмір — це той, який встановлює суд у разі достатності заробітку платника аліментів. Текст: <https://zib.com.ua/ua/160723-yaki-sumi-alimentiv-na-ditey-viplachuyutsya-u-2024-roci.html>

**Підготовлено відділом інформаційного забезпечення органів влади
Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого**

Відповідальний за випуск: Зайченко Н. Я.

16.04. 2024 р.